

Uppsats

Nils Karlsson

Kandidatuppsats, HT 2015

Konstfack, Institutionen för Konst

Handledare: Jacob Kimvall

Inledning

I den här texten försöker jag få fatt i reflektionerna kring mitt bildgörande, dvs. måleri och teckning. Det är förmodligen mest intressant för mig själv. Jag försöker få syn på hur jag tänker kring olika saker. Det kanske är bra att skriva ut dom för en gångs skull. Jag hade egentligen velat skriva en bok som heter *Den stökiga slänten*. En jätteintressant och mystisk bok. Men jag kan inte skriva den, jag är inte där än. Däremot kunde jag efter att ha gjort klart denna text skriva ett nytt artist statement.

Nedslag

Jag tänkte med texten göra några nedslag utifrån några olika ord som dykt upp medan jag arbetat. Jag avser inte att redogöra något på djupet utan mer vart jag står just nu i detta ögonblick. Det syns säkert att jag tänkt olika mycket. En del ord har jag precis börjat på men jag måste bara skriva ut det ändå.

Syfte

Syftet med texten är:

1. Att den ska se tillräckligt uppsatslik ut.
2. Att den ska bli något annat i förlängningen.

För vem skriver jag?

Jag skriver till mig själv om ett år. Men jag hoppas även att mina klasskamrater och handledare ska kunna följa med i texten.

Kriterier

1. Den ska bestå av minst 7 sidor text med 1.5 punkter radavstånd.
2. Den ska vara klar den 18/12 så att jag slipper sitta under jullovet.

Lättnader

1. Jag ångrar mig, det behöver inte bli något mer av denna text i förlängningen, även om jag säkert har nytta av att ha skrivit den. Jag behöver inte skriva den där boken jag så gärna skulle vilja läsa.
2. Referenser är inte så viktigt denna gång. Jag tänker att det blir intressantare och läsa vad andra skrivit nu när jag tagit reda på var jag ska börja leta.

Skrivandet

Jag känner mig jättedålig på att skriva texter som denna och vill verkligen undvika det. Att prata känns lättare och att prata till bilderna när någon frågar gör jag gärna. Det varande jag upplever när jag gör bilderna, det jag gillar att vara i, flyr undan när jag känner mig tvingad att skriva en text efter uppgift. Jag upplever att det tar dagar att ta mig tillbaka. Undrar varför det är så? Jag tänker att det finns en gräns för vad som kan skrivas om arbetet. Vissa ord pekar mot, andra bort, men att de inte kan vara bilden självt eller representera det varande som arbetet innebär.

Jag har ett annat sätt att skriva i ateljén, kring vissa ord som råkar dyka upp. Det är med handskrift på små lappar. Jag provar att formulera korta påståenden som jag sen väger. Kan de beskriva arbetet, inte alls eller lite grann? Vad är mer sant att påstå, vad är mindre sant?

Att skriva för hand har känts viktigt för mig. Handlingen får det att kännas lite högtidligt, som att det är självaste sanningen som hanteras. Få ord i blyerts får det att kännas otillräckligt, sådär på ett sätt som jag tycker att ord är. Sedan får tiden påminna. Jag förlitar mig alldeles för mycket på att gulnade och skrynkliga lappar ska säga till när det är dags att tänka om.

Stunderna

Jag tycker inte om att arbeta med konst i projekt, jag kan inte hantera det. Det som kommer ut ur mina projekt är något annat än om de inte är i ett. För mig känns det som orättvisa övertramp mot andra sorts blivanden. Att ha en fast idé om begränsning i tid och resultat är ett sätt att vara på. Så skört tycker jag. De bra idéerna kommer och går. Tiden den bara går och går. Jag önskar istället arbeta lite som att varje dag är uppbyggd på samma sätt. Men inte så fast som rutiner, mer som stunder. Varje dag har sin målarstund, kaffestund, byggstund och städstund. En dag kanske inte behöver innehålla precis alla sorter. Det handlar mer om att ta den stund som känns mest angelägen och där slutet på en bestämmer nästa. Ingen stund behöver heller ses som viktigare än någon av de andra. (Inte ens vernissage och utställningar behöver ses som så särskilt upphöjda händelser, de är också bara en av alla återkommande stunder.) Jag finner liksom tröst och förlitan i att ständigt ge upp och ständig återuppta. Jag lurar mig själv, arbetet kan liksom aldrig vara otillräckligt, trots att takten är så låg så blir det oundvikligt till. Jag fokuserar på hur jag är i de olika stunderna istället för vad det ska bli. Att arbeta med olika stunder istället för tid och resultat är som att lägga mark under sina fötter att ta spjörn mot varje dag. Och det går att ta spjörn starkare och starkare när ens varelse känner igen.

När jag ser på hur jag skriver om det här kan jag verkligen förstå att det är bräckligt system på många vis. Det bygger på en sorts ostördhet, det krockar ideligen med andra delar av samhället och livets projekt. Och vad bestämmer vilka stunder som ska få finnas? I de tider då jag inte orkar fundera bär vanedjuret mig från stund till stund. När jag har kraft över kan jag kanske reflektera över de olika stunderna, i en funderingsstund.

Den ointressanta bilden

För mig är det viktigt att göra bilder för sin egen skull. Som inte är gjorda i syfte att uppnå något annat än sig själva. Som inte görs för att bära något meddelande eller illustrera något. Som inte tillkommer i syfte att bära ett ekonomiskt värde eller för att vara behagliga. Om de sen ändå råkar göra det så är det ok.

Tecken

För mig är det viktigt att hålla ner användandet av tecken. Förmodligen är det oundviklig, men jag vill gärna få syn på dom. Med tecken menar jag användandet av vissa sätt i målandet som för med sig en specifik betydelse eftersom det bygger på en överenskommelse, ett språk. Till exempel så läser jag en bild med avlångt liggande format som tecknet för en landskapsbild. Ett visst sätt att göra tunna gröna streck i nederkanten kan jag bara läsa som grässtrån o.s.v.

Lista: tecken jag vet jag använder

horisont, bild, landskapsbild, berg, penseldrag, målning, oljemålning

Sprickrötter

Tanken liksom hungrar alltid efter nya bilder skriver Bachelard¹. Jag tror liksom jämt att det är beställningar på bilder som måste målas. En dag funderade jag på sprickrötter - hur skulle de se ut? Som om likheterna hos sprickor respektive rötter blandades samman till ett nytt slags mellanting. Det var en väldigt fin bild - i huvudet. Jag blev först lockad av att försöka återge den i måleri men sen kändes det helt fel. För mig är själva upptäckandet i måleriet något av kärnan och det skulle bli som att försöka avbilda en bild som redan finns och i förlängningen också snuva andra på att själva framställa sprickrötter i sina huvuden. Däremot kanske något som inte riktigt finns för oss än behöver det nya ordet.

Fantasi

Jag gillar inte fantasi. När jag frågar internet² vad fantasi är får jag svar i stil med att det är förmågan att skapa inre bilder, känslor och föreställningar, i ett ögonblick då de inte upplevs genom syn, hörsel eller andra sinnen. Sprickrötterna tycker jag är ett bra exempel på en fantasi. Jag har inte hittat något sätt att direkt överföra sådana fantasibilder till måleri så att måleriet tillför något till den ursprungliga tänkta bilden. Sprickrötter är förmodligen bäst i tankens medium, där de uppkom. Visst använder jag delar av föreställningsförmågan när jag målar? Jag vet inte hur i detalj, men det är i växelverkan med seendet så det är inte fantasi om man ska gå på definitionen ovan.

Fantasifullhet

Ordet fantasifull ställer till det på flera sätt. Om jag får för mig att fantasifullhet är detsamma som qualité, då hamnar jag lätt i ett läge där jag ser bilden som otillräcklig. Det i sin tur gör att jag ställer om från ett mer tillåtande till ett mer ansträngt sätt. Ett som försöker kompensera, addera och rädda.

För mig handlar fantasi ofta mer om en kollektiv idé om vad som är fantasifullt än i betydelsen fantasi som föreställningsförmåga. Om jag försöker tänka mig något fantasifullt, t.ex. en fantasifull växt, så finner jag snarare motsatsen, en självlysande rhododendron som hämtad direkt ur Avatar. Det blir ett sorts sökande bland bilder i ett inre, delat, klichébibliotek med en slags sortering bilder som har etiketten fantasifull.

Värld

Är mina målningar representationer från en annan värld, min värld? Vår syn på vad som är en värld tror jag bara kan basera sig på denna. Om vi visste om en annan värld, fick syn på den, la fram bilder från den, skulle den då inte direkt bli sedd på som en del av denna för att förstås? Om någon skulle tro sig se bilder från en värld (min eller en annan) i mina målningar så är det en upplevelse hos betraktaren. Den kan jag inte regissera. Jag förstår att den upplevelsen kan tolkas som att den hör till mig.

Om jag tänker att jag gör bilder över en värld så blir jag direkt hämmad, jag blir upptagen av att konstruera den. Ordet värld inbegriper (för mig) en sorts logik, idéer om vad en värld måste innehålla för att vara en värld. Den sortens arbete kanske är intressant om man är ute efter att kartlägga begreppet värld. Jag skulle kunna sträcka mig till att prata om bilderna som en motivvärld. Det är för mig ett helt annat ord. Då handlar det mer om ett bestånd av bilder och igenkännandet av gemensamma drag som binder ihop dem.

Stellandet

Stellandet är inte detsamma som att färgen torkar eller att pappret mätts. Det är förstås en typ av stelnande, eller en del av det. Det andra har med blicken att göra. Hur jag ser på bilden. Hur den undan för undan låses kring idéer om vad det kan föreställa. I början finns det ingen sida som är uppåt eller nedåt. I början kan vad som helst hända. En teckning stelnar långsammare om jag är lätt på handen och om jag vrider på pappret. Det är oundvikligt att teckningen stelnar för varje streck, det är ok. Det är som att varje medium har sitt sätt att stelna på i förhållande till mitt sätt, det får olika signaturer. Till exempel tycker jag att akvarell stelnar väldigt fort och dramatiskt. Kanterna i de torkade färgfälten ter sig nästan som gjutna. Det betyder inte att bilden stelnat men mina försök att lösa upp dem slutar bara med att de förstärks. När jag känner att jag går emot något, i det här fallet vad som verkar vara mediets natur, då får jag bilden att stelna fortare. Att en bild har stelnat betyder inte att den är klar, snarare förlorad.

Lista: för mig stelnande förhållningssätt

försöka, kämpa, fånga, kopiera, avbilda, fantisera, skapa, kreera, konstruera

Lista: förhållningssätt som saktar ned stellandet

fiska, gräva ut, rendera, lita på, låta vara, önska, drömma, förvänta

Skala

När jag gör bilder tänker jag på att utelämna skalreferenser. Med skalreferenser menar jag att sätta ut något i bilden, t.ex. en figur som avslöjar skalan. Det här hänger ihop med att vara sparsam i användandet av tecken. Jag tror bilden blir mer öppen, mer tillåtande och mindre stel då. Jag tycker om när det blir svårare att avgöra om bilden är en närbild av något eller om man blickar ut över en vy.

Springandet

Jag har varit i skogen hemmavid på alla möjliga sätt. Ensam med kompisar och med bror. Cyklat, burit moped och baxat motorcykel över kalhyggarna. Men mest av allt har jag ensamsprungit. Inte sådär som en joggar eller orienterare utan mer efter hur marken och skogsrummen ser ut. Mycket tid har gått, när jag överslagsräknar får jag det till minst 500 timmar åren 1997-2007, då jag var som mest aktiv. Att måla påminner jättemycket om den sortens sätt att springa genom skogen. Terrängen avtäcks allteftersom, den bestäms av hur jag har rört mig alldeles innan. Som ifrån vilket håll, i vilken hastighet men också efter humör. Platserna upplevs som en ström, något som blir till hela tiden. När

det flyter sådär är jag fullt upptagen med att leka med den bit mark jag har precis framför mig och med att sätta fötterna på rätt ställe. Jag är liksom obekymrad för väg- och spårval. Eller om jag ska kunna hitta hem igen. Eller om jag ska tappa balansen efter krönet. Blicken används helt annorlunda, den känner sig fram, nyfiken om hur det är att möta en yta och nästa och nästa.

Slutsteget

Jag bryr mig inte om att se hela skogen eller bestämma min vandring genom den innan jag gjort den. Det ligger utanför min kontroll. Jag upplever ofta att en massa intressanta saker inträffar när jag saknar helhetsbilden, eller försöker bestämma den i förväg. Kompositionen är viktigt för en målning och jag kan inte hålla mig bort från att arrangera dess helhet, det sker hela tiden. Men en sak jag kommit på är att jag kan beskära målningen efter att den torkat. Jag får då en mer tillåtande hållning under tiden jag målar eftersom att jag vet att det kommer ett till steg, ett slutsteg.

Försvinnandet

Jag brukade samla på film Slut. Från sådana där populärkulturella filmer som brukar kallas för hollywoodfilmer. Jag tycker om det som händer när själva berättelsen är klar och karaktärerna lämnar en men innan mörkret lägger sig och eftertexterna börjar rulla upp. Man är liksom kvar i filmens plats, innanför skärmen men inte i berättelsen. Jag känner en stunds lättnad om det var tjugatiga personer som inte lät mig få hämta andan. Saknad om det var ett gäng som jag tyckte om och som började bli mina vänner men som nu vandrar iväg bort längs gatan eller stranden. Sen kommer mörkret, eftertexten och man kastas tillbaka ut genom skärmen till ett sittande i soffan. Tänk ändå om det gick att få vara kvar där och kolla runt lite.

Jag gillar tanken på en betraktare som tittar på målningarna och börjar försvinna in till en annan plats. Jag kommer aldrig veta om vi varit på samma plats, ändå känner vi igen varandras berättelser. Allt vi gjort är att stå framför samma infärgade träskiva. Platsen går inte att benämna, den har inget namn. Det finns inga instruktioner för hur man tar sig dit eller vad man ska göra där, eller hur man tar sig tillbaka. Jag är heller inte övertygad om vilket håll som är tillbaka eller bort.

Blickens begär

Ibland kan det kännas för mig som att bilden allra främst finns till för blicken. Jag undrar om blicken har ett slags begär i sig självt. Som att den både har en uppgift från högre ort som består i att leta budskap och meddelanden men att den också är sensationslysten, att den gillar att blicka. Den kanske har ett eget begär att få utforska. Om inga igenkännbara tecken eller symboler avkodats, slår

den över till vad jag tror kan kallas för haptiskt seende. Ett slags klappande, kännande och vägande seende. Blicken som åker längsmed ytor, volymer material. Låter sig föras med, halka runt, halka av. Den gillar olika hastigheter, helst mjuka flytande rörelser ibland hårda inbromsningar. Kanske finns det "korsningar" där den kan uppehålla sig en stund innan den fortsätter förväntansfylld.

Förlaga

Jag avser inte att avbilda en geografisk plats som finns. Men målningarna ger illusioner av rumsligheter, platser och landskap. Jag kan inte säga vart det skulle vara någonstans eller var bitarna kommer ifrån. Jag tänker inte på speciella platser och jag ser inga rum framför mig innan jag börjar göra bilderna. De kanske har sina förlagar i det omedvetna? Jag kan känna igen delar, formationer från bilderna sinsemellan. Återkommande fragment, men inte som bitar egentligen de är helt integrerade, i samma smälta. Är det från platser jag vistats mycket på? Är det här platser jag och andra känner igen som samma plats? Kan det vara klippan i Lejonkungen? Som en fortsättning i mitt arbete tänker jag att jag skulle vilja härleda förlagorna till de här platserna. Som ett detektivarbete på något vis.

Skickligheten är en stig

Kan skickligheten bli en last i måleriet? Som att man kan bli för bra på att göra en sak så att det inte blir intressant längre. Men skicklighet är ju oundvikligt, liksom man trampar upp en stig vid varje fotsteg. Tänk om skickligheten är som en stig. Det finns en tjusning med att vandra den. Det går att hitta tillbaka till en plats, det går fort, det känns bekant. Det kanske är det som är dumt med både stigen och skickligheten? Att det bekanta står framför utforskandet. Stigen utövar en slags dragningskraft, det är lättare att uppehålla sig där. Men för vem? "Vandraren har ingenstans att gå, när han kommit fram till slutet", sjunger Nordman. Jag undrar om jag kan växla mellan att vara en sådan vandrare och något annat, en stigfinnare eller frilulfsare kanske.

Statement

Jag har tidigare skrivit ett artist statment när jag skulle ha min kandidatutställning. Då såg det ut så här:

Mina arbeten kretsar kring platsen som tillstånd – om plats som något som innefattar mer än fysisk terräng och geografiska koordinater, eller kanske inte ens har det. Plats utan förlaga, i det absoluta nuet. Genom måleri och teckning rör jag mig genom ett landskap som blir till i takt med handens vandring över pannån. Plats i ständig rörelse, i stelnad ström.

Men nu efter att funderat och skrivit den här texten känner jag att den inte är aktuell längre. Jag har strukit under det jag tycker stämmer allra minst in. Jag skulle istället vilja skriva något i stil med det här:

Mina arbeten kretsar kring platsen som begär - om plats som inte har fysisk terräng och geografiska koordinater, men som ändå måste bli till. Plats med förlaga i stunderna som är nu, men i omedveten ström. Genom måleri och teckning avtäcker jag ett landskap i handens takt över pannån. Plats i ständig flykt, i stelnad dröm.

Källförteckning

1. Bachelard, G. (1947). *Jorden och viljans drömmier*, s. 37.
2. *Fantasi*. Hämtat från Wikipedia: <https://sv.wikipedia.org/wiki/Fantasi>